

KØBENHAVNS MUSEUM, 2019

Vejlands Allé

KBM4304

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr.:18/04404

Islands Brygge sogn, Solvang sogn og Højdevangs sogn,
Sokkelund Herred, Københavns Amt

Sted- og sb-nummer: 020306-774

KØBENHAVNS MUSEUM
MUSEUM OF COPENHAGEN

Karina Holm Geisshirt

Københavns Museum
Stormgade 20
1555 København V
Telefon: +45 33 21 07 72
E-mail: museum@kk.dk
Københavns Museums hjemmeside: www.copenhagen.dk
© Københavns Museum 2019

Indholdsfortegnelse

1	Abstract	5
2	Undersøgelsens forhistorie	6
3	Administrative data og udgravningsdata	7
3.1	Administrative data	7
3.2	Udgravningsdata	7
4	Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold	8
4.1	Kulturhistorisk baggrund og topografi.....	8
5	Centrale problemstillinger.....	9
6	Udgravningsmetode	10
6.1	Arkæologisk udgravningsmetode	10
6.2	Målesystem	13
6.3	Digital registrering og lagring.....	13
7	Undersøgelsens resultater	14
8	Diskuterende sammenfatning	16
9	Litteraturliste	17
10	Kontekstliste	18
11	Tegningsliste	19
12	Fotoliste	20
13	Oversigtsplan.....	22

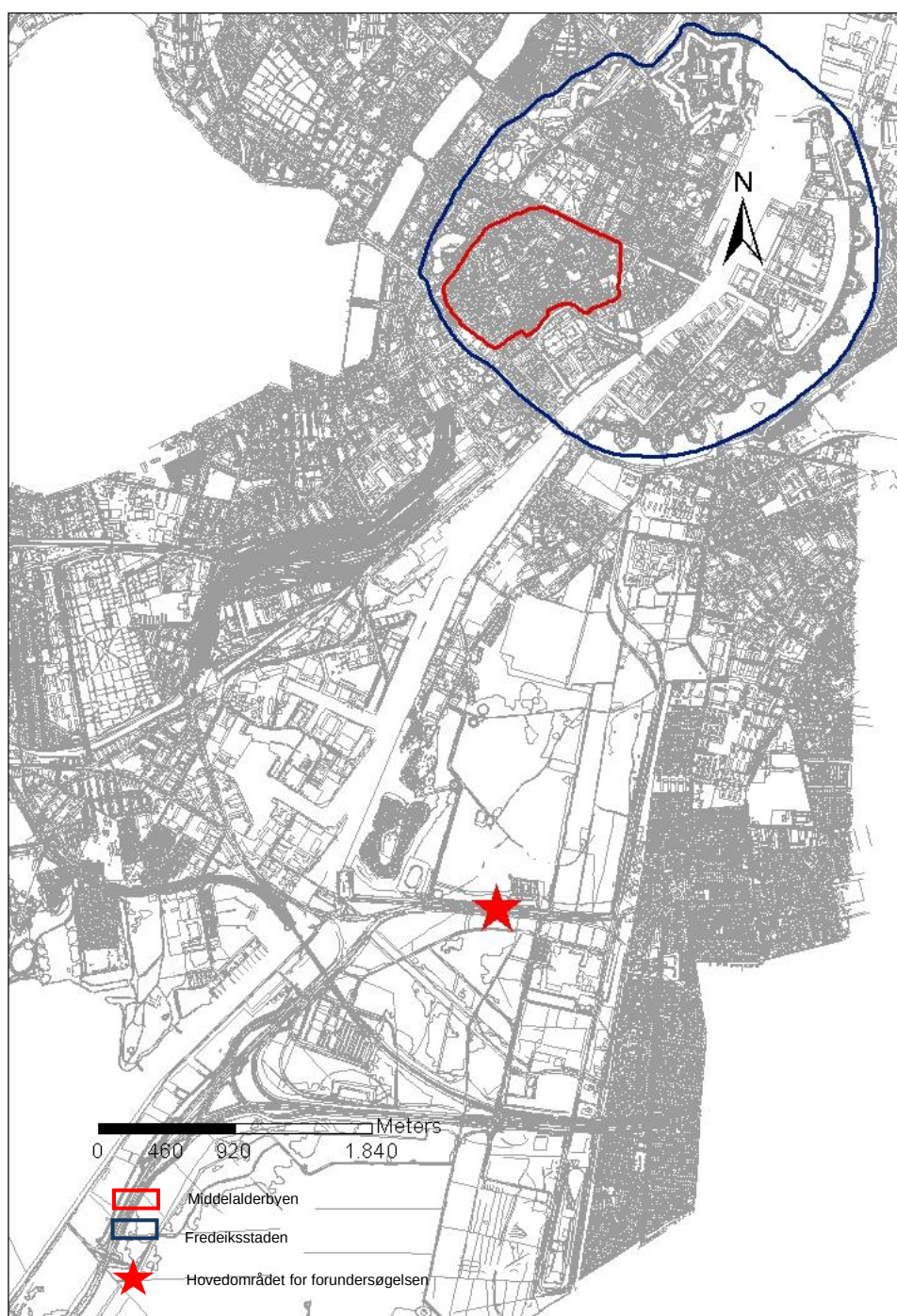

Fig. 1. Kort over København med markering af undersøgelsesområdet.

1 Abstract

I forbindelse med anlæggelsen af en ny kabelforbindelse mellem Avedøre Værket og Amager Koblingsstation udførte Københavns Museum en forundersøgelse i form af en overvågning af anlægsarbejdet på Vejlands Allé, Kongelundsvej, Stenlandsvej og Royal Golf Clubs bane. Der kunne ikke registreres en stenalderkystlinje på de pågældende områder, hvilket var grundlaget for indstillingen, men opfyldslags fra omkring midten af 1900-tallet til senere byggemodning blev registeret. Der forekom heller ingen fund, og derfor er området blevet frigivet.

In connection with the new cable connection fra Avedøreværket to Amager Koblingsstation, the Museum of Copenhagen was involved in the preliminary excavation of Vejlands Allé, Kongelundsvej, Stenlandsvej and the Royal Golf Clubs Golf Cours. A stone age coastline could not be registered in the areas in question, which was the basis for the setting, but landfill from mid-1900 century for later construction was registered. There were no finds and the area has been cleared of archaeology and freed for construction.

Arkæologiske perioder: 1900-tallet

Anlæg og fund: Opfyldslag til byggemodning

Nøgleord: Byggemodning

2 Undersøgelsens forhistorie

Energinet skulle udskifte eksisterende elkabler på strækningen fra Avedøreværket til Amager Koblingsstation.

I den forbindelse blev museet kontaktet af Energinet, og der blev afholdt et indledende møde d. 24.05.17, hvor projektet blev fremlagt. Her tilkendegav Københavns Museum, at der på strækningen fra Amagermotorvejen til Amager Koblingsstation kunne forekomme levn af arkæologisk værdi, hvorefter Energinet bestilte en forundersøgelse. Budget og indstilling blev udarbejdet af Karen Green Therkelsen og Signe Lützu Pedersen og godkendt af Slots- og Kulturstyrelsen d. 11.06.18. Budgettet blev ligeledes godkendt af bygherre d. 12.06.18. Forundersøgelsen foregik i perioden 11.07-14.11.18 med deltagelse af Klaus Sidenius Hvid, Mikkel Blichfeldt Siebken og undertegnede Karina Holm Geissshirt.

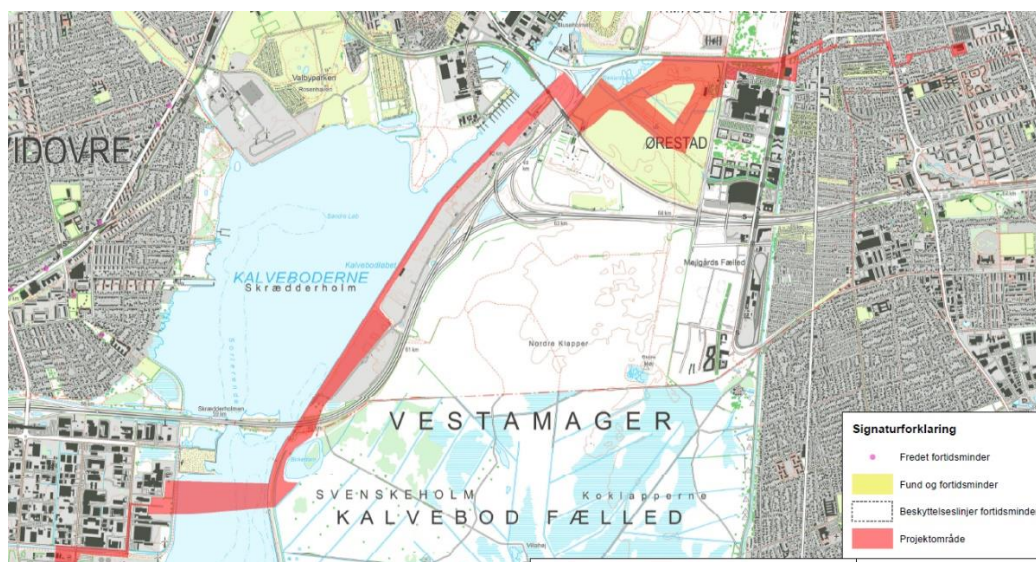

Fig. 2. Kort med markering af det undersøgte område leveret af Energinet.

3 Administrative data og udgravningsdata

3.1 Administrative data

Al relevant dokumentation vedrørende KBM4304 Vejlands Allé, opbevares på Københavns Museum. Digital dokumentation, inklusive fotos, Intrasis-database, e-mails, m.v. er arkiveret på museets servere samt kommunens journaliseringsprogram eDoc under administrativsag 2018-0123733.

Beretningen findes som papirkopi i museets arkiv samt i digital form på Københavns Kommunes server. En digital kopi af beretningen sendes til bygherre, Energinet, og vil desuden blive offentlig tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens nationale, online register "Fund og Fortidsminder" (<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/>).

3.2 Udgravningsdata

KBM-nr. og internt journalnr.	KBM4304, internt. journalnr. 3762
Slots- og Kulturstyrelsen journalnr.	18/04404
Amt	København
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Kvarter	Amager
Sogn	Islands Brygge sogn, Solvang Sogn, Højdevangs Sogn
Periode for feltarbejde	11.07.2018 – 14.11.2018
Arkæologer	Karina Holm Geisshirt, Mikkel Blichfelt Siebken
Areal (m2) samt % af område	869,5 m ²
Volume (m3) samt % af område	1570 m ³
Meter over havet	Vejlands Allé: 2,5 m. Kongelundsvej: 2,25 m. Stenlandsvej: 2,25 m Vejlands Allé (Golfbanen): 1,25-1,75 m. (info fra DHM200570,25 højdekurve)
Bygherre	Energinet
Hovedentreprenør	NCC
X og Y koordinater kordinatsystem: ETRS89/DKTM3	Vejlands Allé: 651521.1,1168811.2- 652804.4,1168885.4 Kongelundsvej: 652835.3,1168884.1- 652846.3,1168824.8 Stenlandsvej: 652999.9,1168853.9- 653061.8,1168330.4 Vejlands Allé (Golfbanen): 650673.9,1168330.4

Tabel 1. Administrative data og udgravningsdata.

4 Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold

4.1 Kulturhistorisk baggrund og topografi

Museet anser lokalitetens potentiale som værende væsentlig, idet forbindelsen krydser hen over Littorinahavets kystlinje (Bredahl Christensen 1955), hvorfor der er mulighed for fremkomsten af fund fra forhistorisk tid, navnlig stenalder.

Den berørte strækning af Vestamager var tidligere et lavvandet kystområde med strandeng og småøer. Området blev inddæmmet under 2. Verdenskrig for at skabe beskæftigelse og forhindre deportation af arbejdsløse til Tyskland. Fra 1943 til 1984 blev Vestamager brugt som militært øvelsesområde. I 1990 blev området fredet som en del af Kalvebodkilen (Naturstyrelsens). På baggrund af overnævnte topografiske forhold og talrige kendte stenalderfund fra området forventes det, at der på de berørte områder vil kunne fremkomme kystnære bosættelser og/eller opholdspladser fra stenalderen med gode bevaringsforhold.

5 Centrale problemstillinger

I det er tale om en udvidet forundersøgelse vil den arkæologisk problemstilling fokusere på at klarlægge eventuelle funds omfang og karakter, herunder datering og bevaringsgrad.

De planlagte hullers placering hen over en tidligere kystlinje giver mulighed for at påtræffe flere forskellige perioder eller sæsoner i stenalderbosættelsen, samt fund og anlæg i forbindelse med eksempelvis fiskegærder, idet kystens præcise placering må forventes af have varieret gennem både årtider og over årtier. Det forventes endvidere, at der vil være mulighed for at erkende strandzonens geologiske udvikling fra stenalder til i dag i forbindelse med undersøgelsen. Undersøgelsen vil hermed lægge sig op ad Københavns Museums forskningsstrategi, hvor et af hovedtemaerne er den oprindelige topografi i området og landskabets udnyttelse.

6 Udgravningsmetode

De arkæologiske observationer, og derved resultaterne, kan påvirkes af vejret. I dette tilfælde gav det varme klima problemer med sigtbarhed i form af store mængder støv under gravningen på Vejlands Allé.

Da der ikke forekom objekter af arkæologisk relevans er områderne ikke målt ind med GPS, og de røde markeringer på nedenstående kort skal derfor ses som vejledende.

6.1 Arkæologisk udgravningsmetode

Det arkæologiske arbejde udførtes som periodevis, arkæologisk tilsyn.

Vejlands Allé: Entreprenørarbejdet udførtes med en 9 tons gravemaskine samt ved håndkraft, mens det arkæologiske arbejde udførtes med skovl og graveske, hvor det skønnedes at være sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Grøften var 145 cm dyb og 110 cm bred. Grundet kloakker måtte dybden dog øges til 205 cm under terræn enkelte steder. Entreprenøren anvendte gravekasser grundet grøftens ustabilitet, hvilket vanskeliggjorde observationer i profilen. Der blev arbejdet 24 timer i døgnet, hvor entreprenørens mandskab arbejdede i 12 timers vagter, mens det arkæologiske tilsyn kun foregik i tidsrummet 7-15, hvilket ikke var optimalt for de arkæologiske registreringer.

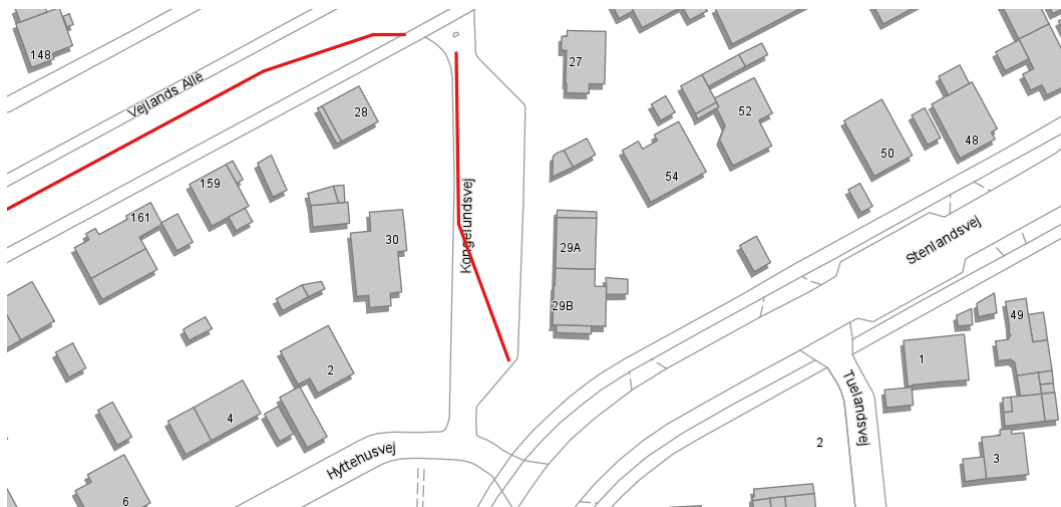

Figur 3: Kort over arkæologisk overvåget anlægsarbejde på Vejlands Allé.

Kort 4: Kort over arkæologisk overvåget anlægsarbejde på Vejlands Allé øst for Metrobanen.

Kongelundsvej: Entreprenørarbejdet udførtes med en 9 tons gravemaskine og ved håndkraft, mens det arkæologiske arbejde udførtes med skovl og graveske. Grøften var 145 cm dyb og 100 cm bred. Grundet dybden på grøften var det ikke nødvendigt at anvende afstivning. Der var ingen udfordringer med kloaker eller anden rørføring.

Figur 5: Kort over arkæologisk overvåget anlægsarbejde på Kongelundsvej.

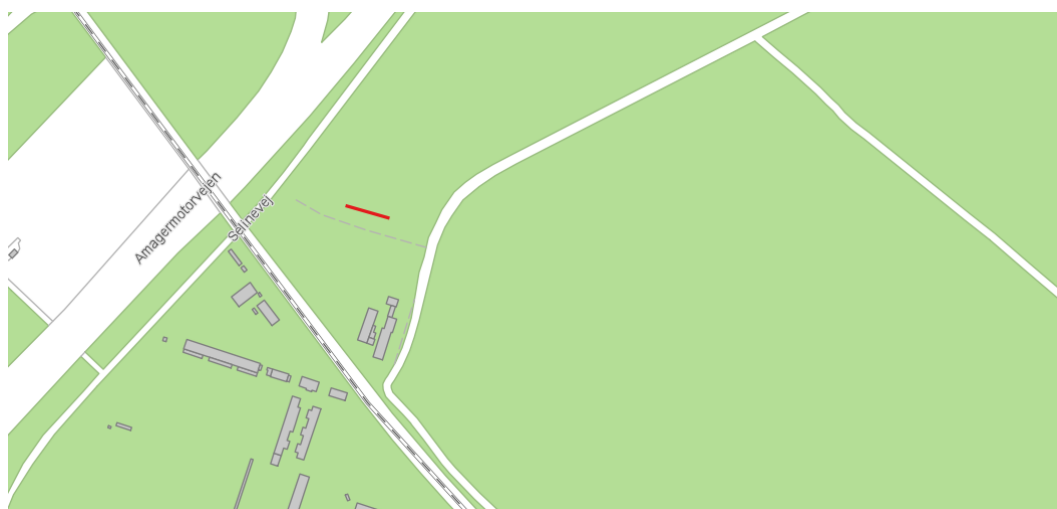
Stenlandsvej: Entreprenørarbejdet blev i første omgang udført med 1 tons gravemaskine og ved håndkraft. Maskinen blev dog udskiftet til en 12 tons gravemaskine, da grøftens dybde måtte øges til 5 m. grundet henholdsvis kloaker, strøm og anden rørføring. På dette stræk blev der i første fase kun gravet efter kloaker, således at disse var markerede på asfalten ved den senere anlæggelse af rør. Dette betød, at observationer af arkæologisk relevans

udelukkende skulle forekomme i periferien af de moderne forstyrrelser. Da der ikke blev observeret levn af arkæologisk værdi, forblev det kun tilsyn

Figur 6: Kort over arkæologisk overvåget anlægsarbejde på Stenlandsvej.

Vejlands Allé (Golfbanen): Entreprenørarbejdet udførtes med en 9 tons gravemaskine og ved håndkraft. Det arkæologiske arbejde blev udført med skovl og graveske. Rørene var blevet underboret, og hvor disse kom op målte dybden 210 cm, mens selve muffehullet målte 195 cm i dybden. Hullet målte ca. 400 cm i bredden. Siderne blev gravet med skrå profil, således at det ikke krævede afstivning at færdes i muffehullet.

Figur 7: Kort over arkæologisk overvåget anlægsarbejde på Vejlands Allé (Golfbanen).

6.2 Målesystem

Der blev ikke udført opmålinger af grøfterne med GPS fra museets side, men bygherre havde samarbejde med Geopartner, som målte alle grøfterne ind. Filerne er blevet tilsendt og gemt, som en shape-fil i den relevante sag i Sharepoint.

Ved tegninger af grøfter, er disse tegnet i forhold til eksisterende husmure eller andet, således at disse kan geo-refereres, hvilket ikke har været nødvendigt grunden manglen på arkæologisk levn.

Geopartner har tilsendt deres opmålinger

6.3 Digital registrering og lagring

Udgravningsdata er blevet scannet ind, og lagt i den relevante sag på Sharepoint, og originalmaterialet opbevares på museet.

7 Undersøgelsens resultater

Vejlands Allé: Grundet det massive anlægsarbejde forbundet med etableringen af de eksisterende veje til tung trafik samt de mindre kunstige vandløb på begge sider af Vejlands Allé, som er forbundet med regnvandskloakker pr. 30. løbende meter, samt kendsgerningen om, at området blev inddæmmet under 2. Verdenskrig skal lagene 1001-1009 højst sandsynligt tolkes som moderne opfyldslag, og en klargøring af området til senere bebyggelse.

Kongelundsvej: På den overvejende del af strækningen lå sættelaget direkte ovenpå undergrund, dog kom et enkelt stræk med store brosten, som lå i vifteformet struktur. Disse lå lige under asfalten og erstattede sættelaget. Lagene 2001-2004 er blevet anlagt i forbindelse med byggeriet af husene, tidligst i 1960'erne.

Stenlandsvej: Der var et enkelt opfyldslag (3003), som indeholdt både gule og røde mursten. Dog var disse af moderne fabrikation med ventilationshuller. Endvidere varierede farven på murstenen og svarede til den tilstødende villas mursten. Deraf er konklusionen, at opfyldslaget er bestående af moderne byggeaffald.

Vejlands Allé (Golfbanen): Alle lagene er opfyldslag, 4001-4003 er højst sandsynlig opstået i forbindelse med anlæggelsen af golfbanen, mens 4004-4005 bør tolkes som påført materiale til byggemodning af området. Da lagene er uden fund, kan de ikke dateres mere præcist end til midten af 1900-tallet baseret på områdets historik.

A-nr.	P-nr.	Beskrivelse	Dato	Initialer
1001		Lag 1 Muld	11.07.2018	KHT
1002		Lag 2 Sættelag	11.07.2019	KHT
1003		Lag 3 3 Gråbrunt kompakt sandet lerlag	11.07.2020	KHT
1004		Lag 4 Løs grå sand under lag 1	11.07.2020	KHT
1005		Lag 5 Gulbrunt ler i linser i lag 4	11.07.2020	KHT
1006		Lag 6 blåler	11.07.2020	KHT
1007		Kørebane (asfalt)	24.07.2018	MBS
1008		Sættelag	24.07.2018	MBS
1009		Gult ler med nister af blåler (undergrund)	24.07.2018	MBS
2001		Kørebane (asfalt)	07.08.18	KHG
2002		Sættelag	07.08.18	KHG
2003		Undergrund	07.08.18	KHG
2004		Brosten	08.08.18	KHG

3001		Kørebane (asfalt)	08.08.18	KHG
3002		Sættelag	08.08.18	KHG
3003		Opfyld	08.08.18	KHG
3004		Undergrund	08.08.18	KHG
4001		Muldjord/græs	13.11.18	KHG
4002		Afrettersand/underlag til græs	13.11.18	KHG
4003		Sættelag	13.11.18	KHG
4004		Lerlag	13.11.18	KHG
4005		Sandlag	13.11.18	KHG

Tabel 2. Registrerede kontekster.

8 Diskuterende sammenfatning

Forundersøgelsen af området viste en massiv byggemodning efter området blev inddæmmet under 2. Verdenskrig, hvilket også havde været en af problematikkerne allerede inden arbejdet blev påbegyndt. Desværre var undersøgelsen uden fund, som kunne give en mere præcis datering på byggemodningen, som derfor ikke kan dateres mere præcist end til midten af 1900-tallet på baggrund af områdets historik.

Placeringen af stenalderkystlinjen eller fund i forbindelse med denne blev ikke erkendt.

Fremtidigt arbejde:

Selvom stenalderens kystlinje og tilknyttede fund ikke blev påtruffet ved denne forundersøgelse grundet massive anlægsarbejder og opfyldninger, rummer området stadig et stort potentiale for fund der relaterer sig hertil.

9 Litteraturliste

Bredal Christensen, P. 1955: *Geologisk og Topografiske Undersøgelser vedrørende Københavns Undergrund*. Kort af Permild og Rosengreen, København

Naturstyrelsen: *Seværdigheder på Kalvebod Fælled*. Hentet d. 02.01.19

10 Kontekstliste

A-nr.	P-nr.	Beskrivelse	Dato	Initialer
1001		Lag 1 Muld	11.07.2018	KHT
1002		Lag 2 Sættelag	11.07.2019	KHT
1003		Lag 3 3 Gråbrunt kompakt sandet lerlag	11.07.2020	KHT
1004		Lag 4 Løs grå sand under lag 1	11.07.2020	KHT
1005		Lag 5 Gulbrunt ler i linser i lag 4	11.07.2020	KHT
1006		Lag 6 blåler	11.07.2020	KHT
1007		Kørebane (asfalt)	24.07.2018	MBS
1008		Sættelag	24.07.2018	MBS
1009		Gult ler med nister af blåler (undergrund)	24.07.2018	MBS
2001		Kørebane (asfalt)	07.08.18	KHG
2002		Sættelag	07.08.18	KHG
2003		Undergrund	07.08.18	KHG
2004		Brosten	08.08.18	KHG
3001		Kørebane (asfalt)	08.08.18	KHG
3002		Sættelag	08.08.18	KHG
3003		Opfyld	08.08.18	KHG
3004		Undergrund	08.08.18	KHG
4001		Muldjord/græs	13.11.18	KHG
4002		Afrettersand/underlag til græs	13.11.18	KHG
4003		Sættelag	13.11.18	KHG
4004		Lerlag	13.11.18	KHG
4005		Sandlag	13.11.18	KHG

Tabel 3. Registrerede kontekster.

11 Tegningsliste

Tegn nr.	Lokalitet	Motiv	Målstok	Dato	Initialer
1	Vejlands Allé Øst	Undergrund	-	31.07.18	MBS
2	Kongelundsvej	Grøft	1:100	01.07.18	MBS
3	Kongelundsvej	Grøft	1:100	06.08.18	KHG
4	Kongelundsvej	Grøft	1:100	07.08.18	KHG
5	Vejlands Allé (Golfbanen)	Profil	1:20	13.11.18	KHG

12 Fotoliste

Foto nr.	Beskrivelse	Set fra	Dato	Navn
8875	S-profil	N	11.07.18	KHT
8876	Grøft - oversigtsbillede	V	11.07.18	KHT
8877	Grøft - arbejdsbillede	V	11.07.18	KHT
8878	Grøft - arbejdsbillede	V	11.07.18	KHT
8879	Grøft - arbejdsbillede + N-profil	SØ	11.07.18	KHT
8880	Grøft - arbejdsbillede + N-profil	SØ	11.07.18	KHT
8881	Flade - sand + alm. opfyld	Ø	11.07.18	KHT
8882	Flade - sand + alm. opfyld		11.07.18	KHT
8883	S-profil	N	11.07.18	KHT
8884	S-profil	N	11.07.18	KHT
8885	Arbejdsbillede	V	11.07.18	KHT
8886	Arbejdsbillede	V	11.07.18	KHT
8887	S-profil	N	11.07.18	KHT
8888	S-profil	N	11.07.18	KHT
8889	S-profil - grøft	Ø	11.07.18	KHT
8890	S-profil - grøft	Ø	11.07.18	KHT
8891	S-profil - grøft	Ø	11.07.18	KHT
8892	Arbejdsbillede	Ø	13.07.18	KHT
8893	N-profil hvor granat blev fundet.	S	13.07.18	KHT
8894	N-profil hvor granat blev fundet.	S	13.07.18	KHT
8896	S-profil på strækning nedgravet kloak.	N	20.07.18	MBS
8900	Oversigt med S-profil.	NØ	20.07.18	MBS
8901	Prøvehul A på Vejlands Alle ud for nr. 28 Kongelundsvej	S	24.07.18	MBS
8903	Samme som 8901	N	24.07.18	MBS
8906	Prøvehul B på Vejlands Allé ud for det vestlige hjørne af nr. 28	Ø	24.07.18	MBS
8909	Prøvehul C på Vejlands Alle ca. 20 m vest for det østlige hjørne af nr. 28 Kongelundsvej	S	24.07.18	MBS
8910	Oversigt over opgravningsarbejdet på Vejlands Allé	Ø	30.07.18	MBS
8913	Oversigt over opgravningsarbejdet på Vejlands Allé	Ø	30.07.18	MBS
8914	Hjørnet Vejlands Allé og Kongelundsvej	NØ	30.07.18	MBS
8917	Prøvehul udfor Kongelundsvej nr. 28	V	30.07.18	MBS
8918	Prøvehul udfor Kongelundsvej nr. 28	V	30.07.18	MBS
8920	Prøvehul udfor Kongelundsvej nr. 28	S	30.07.18	MBS
8921	Prøvehul udfor Kongelundsvej nr. 30	N	30.07.18	MBS
8924	Prøvehul med højspændingskabel, hjørnet Vejlands Allé/ Kongelundsvej	S	30.07.18	MBS
8928	Østligste del af grøften på Vejlands Allé	Ø	30.07.18	MBS
8929	Østligste del af grøften på Vejlands Allé, S-profil	N	30.07.18	MBS
8930	Østligste del af grøften på Vejlands Allé, S-profil	N	30.07.18	MBS
8938	Vejlands Allé, den østligste del af grøften frem til Kongelundsvej	V	31.07.18	MBS
8942	Oversigt hjørnet ved Kongelundsvej	SØ	31.07.18	MBS
8943	Oversigt hjørnet ved Kongelundsvej	SV	31.07.18	MBS
8946	Første dag på Kongelundsvej, udfor nr. 28 - 30	S	01.08.18	MBS

8948	Første dag på Kongelundsvej, udfør nr. 28 - 30	SV	01.08.18	MBS
8951	Grøften på det første stræk af Kongelundsvej - 1,4 m dyb	N	01.08.18	MBS
8952	Brosten under asfalt	Ø	08.08.18	KHG
8953	Brosten under asfalt	Ø	08.08.18	KHG
8954	Brosten under asfalt	V	08.08.18	KHG
8955	Brosten under asfalt	V	08.08.18	KHG
8956	Stenlandsvej 2. pr.hul N-profil	S	10.08.18	KHG
8957	Stenlandsvej 2. pr.hul N-profil	S	10.08.18	KHG
8958	Stenlandsvej 2. pr.hul N-profil	S	10.08.18	KHG
9017	Sydøst-profil med rør	NV	13.11.18	KHG
9018	Sydøst-profil med rør	NV	13.11.18	KHG
9019	Arbejdsbillede af maskine og grøft	SV	13.11.18	KHG
9020	Arbejdsbillede af maskine og grøft	SV	13.11.18	KHG
9021	NV-profil	SØ	13.11.18	KHG
9022	Vest profil	NØ	13.11.18	KHG
9023	NV-profil	SØ	13.11.18	KHG
9024	NV-profil	SØ	13.11.18	KHG
9025	SØ profil med rodvælter	NV	13.11.18	KHG
9026	SØ profil med rodvælter	NV	13.11.18	KHG
9027	Moderne forstyrrelse (dræn)	N	14.11.18	KHG
9028	Moderne forstyrrelse (dræn)	N	14.11.18	KHG
9029	Arbejdsbillede	SV	14.11.18	KHG
9030	Arbejdsbillede	SV	14.11.18	KHG
9031	Kalk-aflagring	NV	14.11.18	KHG
9032	Kalk-aflagring i fladen	NV	14.11.18	KHG
9033	Kalk-aflagring i fladen	NV	14.11.18	KHG
9034	Arbejdsbillede	NV	14.11.18	KHG

13 Oversigtsplan

Figur 8. Målestok: 1:11.000. GPS opmålte strækninger, hvor Energinet har udført arbejde frem til d. 07.07.18. Opmålingerne er udført af Geopartner.